

Nr 258

Av fru **Ryding m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Lärares fortbildning m. m.*

I fråga om de nu löpande skolreformerna, vilkas angelägenheter behandlas i statsverkspropositionens 8:e huvudtitel, har den ekonomiska åtstramningen gjort gapet mellan tillgängliga resurser och föreliggande behov allt tydligare. Reformerna har utlöst behov som visat sig vara större än som beräknades när riksdagen beslutade om deras genomförande.

I denna motion vill vi först ta upp frågan om fortbildningen av skolledare och lärare för att i det därpå följande plädera för bättre planmässighet i fråga om undervisningsväsendets utbyggnad i allmänhet.

Under punkten *F 29 Lärares fortbildning m. m.* i statsverkspropositionens bilaga 10 framhåller departementschefen, att "lärarnas fortbildning är av stor vikt, i synnerhet under ett skede som detta, då skolväsendet genomgår så genomgripande förändringar med avseende på undervisningens mål, innehåll och metoder". För vår anslutning till en sådan bedömning har vi vid tidigare tillfällen i riksdagen gett uttryck. Härutöver vill vi rent allmänt framhålla följande:

Medan för ett par årtionden sedan det stora flertalet tonåringar gick ut i förvärvslivet och vuxenvärlden, går de nu i en skola där de i alltför stor utsträckning behandlas som oansvariga barn i stället för att tas på allvar och göras delaktiga och medansvariga i den vuxenvärld som finns också i skolan. I detta ligger en av förklaringarna till de svårigheter som många lärare klagat över i sin undervisning. Ämnesstoffet har i sin presentation i alltför liten utsträckning anpassats till det breda elevregister som finns i den obligatoriska skolans högstadium jämfört med den gamla realskolans.

Bland annat nu påpekade förhållanden — många andra omständigheter kunde förtjäna nämnas — har skapat ett utomordentligt behov av fortbildning för de lärare som tjänstgör i skolan. Över huvud taget nödvändiggör de skolreformatoriska behoven en ytterst omfattande fortbildningsverksamhet. Att denna genom en betydande successiv anslagsökning de senaste åren kunnat utvecklas må här noteras som en dokumentation av departementets och riksdagens medvetenhet om denna verksamhets särskilda betydelse för skolans inre arbete. Emellertid måste samtidigt beklagas den stagnation i fortutbildningsverksamhetens

vidareutveckling som departementschefens förslag under punkt F 29 måste komma att innebära.

Skolöverstyrelsen, som i sina petita understrukt nödvändigheten av en intensiv fortutbildning för att den beslutade genomgripande förändringen av skolans inre arbete skall kunna genomföras, föreslår beträffande fortbildningsinstitutet att kursverksamheten utökas för att budgetåret 1971/72 nå det av överstyrelsen uppställda målet att varje lärare skall kunna genomgå en veckolång utbildningskurs vart fjärde år. Kostnadsökningen totalt för en så utökad fortbildningsverksamhet fixeras av skolöverstyrelsen till 6,7 miljoner kronor för nästa budgetår. Departementschefen beräknar emellertid i huvudsak ingen anslagsökning för den av skolöverstyrelsen föreslagna utvidgningen utan uppmanar skolöverstyrelsen att ingående pröva resursfördelningen på olika former av utbildningsverksamhet.

Då vi av skäl som ovan anförts finner en uppbromsning av denna verksamhets vidareutveckling betänklig med hänsyn till behovet av en fortlöpande reformering av skolans inre arbete föreslår vi en sådan uppräknig av anslaget att i vart fall en viss utbyggnad av verksamheten kan fortsättas.

Bättre planmässighet behövs

På flera punkter utöver den nu nämnda har inte de ekonomiska konsekvenserna av de tidigare utbildningspolitiska besluten dragits. Den förlängda obligatoriska skolgången, valrikedomen på grundskolans högstadium, de växande barnkullarna och befolkningsomflyttningarna har skapat bl. a. skolbyggnadsbehov, som på många håll dämpats upp genom att gamla lokaler hållits i bruk långt efter det att de skulle ha ersatts av mera tidsenliga. I detta liksom i flera andra avseenden har det känts ytterst otillfredsställande att genomförandet av skolreformerna icke kunnat ske under planmässiga former.

Ett steg mot bättre planmässighet tas emellertid nu genom förslaget att åstadkomma treåriga ramar för skolbyggandet och dessutom planering för ytterligare två år. Vi anser att ett sådant planeringssätt borde komma till användning också för andra delar av skolområdet — såsom exempelvis för den nyssnämnda fortbildningen och för pedagogiskt utvecklingsarbete i allmänhet. Den nuvarande metodiken, som innebär återkommande prutningar på de äskanden som ursprungligen görs i den kommunala planeringen via länsskolnämnderna, i skolöverstyrelsen, ecklesiastikdepartementet och finansdepartementet, innebär inte ens ett kompromissande och har inte något gemensamt med långsiktig planering. Det behövs i stället rationell hushållning och klok satsning på de mest angelägna och intressanta projekten.

För att få till stånd en enhetlig och gemensam bedömningsgrund och komma ifrån den nuvarande ryckigheten föreslås nedan tillsättandet av en blandad skolkommision med exempelvis företrädare för kommunerna, länskolnämnderna, skolöverstyrelsen, universitetskanslersämbetet och berörda departement jämte representanter för riksdagsgrupperna och personalorganisationerna. Kommissionens uppgift skulle icke vara att fungera som ett slags långtidsutredning utan att snabbt få till stånd en gemensam bedömningsgrund för hur stora resurser som behövs för skolreformernas genomförande och för hur dessa resurser bör disponeras. Därigenom skulle en för alla parter acceptabel investeringsplan med flerårigt perspektiv kunna upprättas.

Eftersom utbildningsfaktorn är av avgörande betydelse för produktivkrafternas tillväxt måste självfallet bedömningen av de samhälleliga ekonomiska resursernas fördelning också utgå ifrån detta förhållande.

Med stöd av det anförda föreslås,

att riksdagen måtte besluta

1) att vid behandlingen av punkt F 29 i statsverkspropositionens bilaga 10 uppräknat det där föreslagna reservationsanslaget med 3 miljoner kronor att disponeras för utökad fortbildningsverksamhet av lärare och skolledare; samt

2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättandet av en blandad skolkommision med i huvudsak de uppgifter som i motionen anförts.

Stockholm i januari 1967

Gunvor Ryding (k)

Sven Hector (k)

Gustav Lorentzon (k)
